

กะเทาะจิต

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๕

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : ข้อ ๘๖๘. เรื่อง “ความเป็นจิต”

(คำถามเขาวว่า “ความเป็นจิต”)

กราบนมัสการหลวงพ่อกับผมเร่งปฏิบัติเท่าที่สติปัญญาผมมี และกลุ่มๆ ดอนๆ ไปตามวิบากกรรม แต่มีคำถามที่อยากเรียนถามหลวงพ่อกับครับ ผมเข้าใจจากการปฏิบัติว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์แบบไม่มีข้อกังขา เพราะเห็นถึงคุณลักษณะของจิตที่เป็นทิพย์ เมื่อจิตสัมผัสกับสิ่งใด เช่นกรรมต่างๆ ที่ขั้น ๕ ประเสริฐเรียบร้อยแล้ว จิตก็สร้างอารมณ์เพื่อเป็นอาหารให้จิตเสวยได้ ทำดีจิตก็รู้ และเสวยอารมณ์แห่งกุศลกรรม ทำชั่วจิตก็รู้ และเสวยอารมณ์ของอกุศลกรรม

แม้เราบังคับไม่ให้จิตปรุงขั้น ๕ ให้จิตอยู่ลำพัง จิตก็อยู่ได้ด้วยวิธีการที่จิตสัมผัสจิตแล้วปรุงอารมณ์ได้จากตัวเองเพื่อเป็นอาหารของจิตได้ จิตจึงดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองได้ แม้ไม่มีขั้น ๕ ให้พึ่งพาก็ตาม แต่จิตนี้เองก็ทำให้ไม่จบ และหมุนไปในวัฏวน เนื่องจากเสื่อมสภาพจากการเป็นจิตอย่างเดียว ก็ออกไปสัมผัสสิ่งอื่น ก็สร้างอารมณ์หลากหลายมากินอีก ถ้าผู้ปฏิบัติวิปัสสนาเข้าใจจิตอย่างเดียว ถ้าไม่ปล่อยจิตทิ้งไป แล้วจะวนเข้าสู่วัฏณะเดิมๆ อีก เป็นเช่นนี้เรื่อยไปๆ ไม่รู้จบ จึงใคร่ขอความเมตตาหลวงพ่อกับหนึ่งคำถามครับ

๑. จิตที่สัมผัสตนเอง แล้วสร้างอารมณ์กินเองได้ โดยที่จิตไม่เครูู้และยึดตนเองไว้แน่น ทุกขณะจิตกลายเป็นภพ ให้เรื่องราวต่างๆ จรมาจรไปตามกำลังสมาธิของจิตในแต่ละขณะ และวิบากกรรมที่ผ่านเข้ามา สิ่งนี้คือกายสุดท้ายใช่หรือไม่ครับ ขอบพระคุณอย่างสูง

ตอบ : กรณีนี้เราพยายามจะหลบหลีกตรงนี้มาตลอด เราพยายามจะหลบหลีกสิ่งที่ว่า “กายสุดท้ายใช่หรือไม่” เพราะคำถามถามตรงนี้มา ๒-๓ ครั้ง แต่เราพยายามจะหลบตรงนี้ หลบไม่ตอบใจ ว่าสิ่งที่เข้าไปเป็นตออยู่เนี่ย เข้าไปเป็นอาการของจิต เป็นสิ่งที่มันปล่อยวางหมดแล้วมันไปคร่อมตอ คร่อมความรู้สึกเฉยๆ อยู่ ที่ไม่ใช่อารมณ์ มันเป็นกายสุดท้ายหรือเปล่า? เราพยายามหลบไม่ตอบมาตลอด แต่วันนี้จะบอกว่าไม่ใช่ ไม่ใช่ ไม่ใช่ กายสุดท้าย ไม่ใช่อะไรเลย คือจิตอย่างเดียว จิตอย่างเดียว ไม่ใช่กายสุดท้าย

ฉะนั้น คำว่าการภาวนาไป เวลามันจะปล่อยสิ่งใดก็ได้แล้วแต่ มันปล่อยเข้ามาแล้ว เห็นไหม “อนุโลม ปฏิโลม” คำว่าอนุโลม ปฏิโลม เวลาอุปัชฌาย์สอนพระเงี้ยว นี่เกศา โลมา นขา ทันตา ตโจ อนุโลม ปฏิโลม คือเข้าไปแล้วออก เข้าไป พิจารณาเข้าไปแล้ว ถ้ามันเข้าไปแล้วถึงไม่ได้ให้พิจารณาย้อนกลับ ย้อนหน้าย้อนหลัง ย้อนหน้าย้อนหลัง

ในการพิจารณานี้ก็แล้วแต่ เราจะพิจารณาจิตอย่างไร เราจะปล่อยวางขนาดไหน แล้วเราต้องพิจารณาย้อนหน้าย้อนหลัง เพราะว่าพิจารณาปล่อยไปแล้ว นี่คำถามบอกว่า

ถาม : ในเมื่อถ้าจิตมันไม่ปรุงขั้น ๕ ขั้น ๕ ไม่มีแล้ว มันว่างหมดแล้วนี่มันคืออะไร?

ตอบ : ถ้ามันว่างหมดแล้ว มันว่างหมดก็คือจิต แล้วถ้าจิตมันเสวยอารมณ์สิ่งต่างๆ เอง เห็นไหม เราพิจารณาเข้าไป แต่เราไม่ปฏิโลมเงี้ยว อนุโลมเข้าไป พิจารณาเข้าไป อนุโลม ปฏิโลม คือพิจารณาเข้า พอพิจารณาเข้าถึงที่สุดแล้วมันเข้าไปมันก็ปล่อยๆ ปล่อยแล้วทำอะไร? ต้องย้อนออก ย้อนกลับออกมา

ถ้ามันพิจารณาเข้าไปแล้วมันไม่ถึงที่สุด เห็นไหม อย่างเช่นการพิจารณาขั้น ๕ พิจารณาขั้น ๕ ปล่อยแล้ว ขั้น ๕ ในขั้น ๕ ถ้าพิจารณาขั้น ๕ ปล่อยไปแล้ว ในขั้น ๕ นี้รูป ในรูปก็มีเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ในเวทนามีรูป ถ้าเวทนาไม่มีรูป เราจะรู้จักเวทนาได้อย่างไร? ในสัญญา ถ้ามีสัญญานะ ในสัญญามันก็มีข้อมูลของมัน นี่พอพิจารณาเข้าไปแล้วมันต้องแยกเข้าไปเรื่อยๆ พอแยกเข้าไปเรื่อยๆ พอมันปล่อยหมดแล้ว

นี่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม บอกว่า “เราเป็นไข่ฟองแรกที่เจาะฟองอวิชชาออกมา เราเป็นไก่อั่วแรกที่เจาะฟองอวิชชาออกมา”

จิต จิตเวลาปล่อยวางเข้ามาแล้วมันคือจิต จิต เห็นไหม มันต้องกะเทาะจิตออกมา จากจิตนั้น พอจิตมันเข้าไปปล่อยแล้ว นี่เขาว่า

ถาม : แม้เราบังคับไม่ให้จิตปรุงแต่งขั้น ๕ จิตมันอยู่ลำพัง จิตก็อยู่ได้ด้วยจิตที่จิต สัมผัส แล้วก็ปรุงอารมณ์ออกมา

ตอบ : นี่ปรุงอารมณ์ อารมณ์นั้นมันคือขั้น ๕ จิตมันก็ปรุงอารมณ์ จิตมันก็คือจิต จิตคือ พลังงาน ขั้น ๕ ขั้น ๕ คือขั้น รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ นี่อารมณ์ ถ้าไม่มี ขั้น ๕ เป็นอารมณ์ไปไม่ได้ ถ้ามันปรุงอารมณ์มันก็ปรุงเข้าสู่ขั้น ๕ ถ้ามันปรุงเข้าสู่ ขั้น ๕ เห็นไหม นี่เราพิจารณาไปแล้วเราไม่ละเอียดพอ ถ้าเราละเอียดพอ นะ นี่พิจารณา เข้าไปแล้วพอมันปล่อย พอปล่อยแล้วมันก็ตั้งสติไว้ พอมันเสวยเราก็จับ พอมันเสวย อารมณ์ นั้นแหละมันเสวยแล้ว มันเสวย

นี่ใจอนุโลมเข้าไป พิจารณาเข้าไป เวลามันพิจารณามันก็พิจารณาย้อนมา แม้แต่ พิจารณาไม่ได้นะ เวลาหลวงตาท่านพิจารณาสุกะ พิจารณาสุกะจนปล่อยวางหมด ปล่อยวางหมดทุกอย่างเลย ท่านบอกว่า “ปล่อยวางแบบนี้ไม่เอา เพราะปล่อยวางแบบนี้ ไม่มีเหตุ ไม่มีผล ไม่เอา” ทั้งๆ ที่มันพิจารณาไปแล้วมันปล่อยวางหมดคนะ โลงหมดเลย ถ้าเป็นอย่างพวกเรานะ โอ้โฮ ถ้าปล่อยวาง ปล่อยวางนี้เป็นพระอรหันต์ใจ ปล่อยวางนี่คือ จบใจ ท่านบอกว่าปล่อยวางอย่างนี้ไม่เอา มันไม่มีเหตุ มันไม่มีผล

นี่ก็เหมือนกัน พิจารณาขั้น ๕ ขั้น ๕ นี่เราพิจารณาจนปล่อยวาง ปล่อยวาง ขนาดไหนมันก็คือจิต แล้วถ้าจิตมันก็เป็นจิต จิตมหัศจรรย์ จิตมันสร้างอารมณ์กินเองได้ สิ่งต่างๆ ได้ นี่เพราะเราไม่รอบคอบ ถ้าเรารอบคอบนะ เรารอบคอบแล้วเราต้องมีเวลา เรามีเวลา เราพิจารณาของเรา นี่เราจับของเรา จับจิตออกมา จับจิตตัวนั้นแหละ

จิต พอพิจารณาถึงจิต จิตปล่อยวางหมด จิตสักแต่ว่าจิต จิตมันอยู่ของมันนิ่งอยู่ อย่างนั้นแหละ นิ่งอยู่อย่างนั้น นิ่งอยู่ของมัน มันปล่อยวางของมันมา มันปล่อยวางมา เรา ยังไม่ปล่อย พอปล่อยมันก็ออกอีก เพราะโดยธรรมชาติของมัน มันอยู่ด้วยตัวเองไม่ได้ เวลาพระอาทิตย์ขึ้นนะ นี่พายุสุริยะ เวลามันเกิดปฏิกิริยาระเบิดมา มันพัดมา มันกระทบมา นี่โลกทั้งโลกเลย โลกทั้งโลกโดนพายุสุริยะ เรื่องเทคโนโลยีต่างๆ เสียหายไปหมดเลย

แล้วเราเห็นด้วยตาไหม? นี่เวลามันระเบิด มันระเบิดมาจากดวงอาทิตย์นะ มันทำปฏิกิริยาจากดวงอาทิตย์แล้วมันระเบิดมา พายุสุริยะมันมา นี่พลังงานมันมา

จิต จิตเวลามันเป็นต่อของจิต อย่างดวงอาทิตย์พลังงานมันส่งออกตลอด มันเป็นไปไม่ได้หรอกที่จิตมันจะอยู่ของมัน เป็นไปไม่ได้ แม้แต่เข้าอัปนาสมาธิ เวลาเข้า คูสิเข้าสมาบัติ สุดท้ายมันก็ต้องออกมา มันอยู่ไม่ได้หรอก นี่จะอยู่ได้กี่วัน อย่างเช่นเข้าสมาบัติอยู่ได้ ๗ วัน ๗ วันก็คือ ๗ วัน ๗ วันก็ต้องออก เพราะมันออกมาเป็นปกติ จิตเวลามันปล่อยสิ่งต่างๆ เข้ามาแล้วมันเป็นตัวจิต แล้วจิตนี้มันต้องกระทบใจ มันก็ต้องกระทบ ต้องมีการกระทำ นี่แล้วว่าจิตมันเป็นกายสุดท้าย กายสุดท้ายแล้วทำอย่างไรต่อไป?

มันไม่ใช่ ไม่ใช่กายสุดท้าย ถ้ากายสุดท้ายมันยังอีกยาวไกลนัก กายสุดท้ายนะ พิจารณากายเป็นโสดาบัน พิจารณากายนะ ชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕ กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ กายมันแยกออกจากกัน นี่กายแรก กายนอกกายแรก

กายที่สอง พิจารณากายซ้ำเข้าไปมันจะปล่อยไปตามธรรมชาติของมัน นี่ไปสู่ดิน น้ำ ลม ไฟ ดินเป็นดิน น้ำเป็นน้ำ ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ จิตมันปล่อยวางหมด โลกนี้ราบหมดเลย นี่กามราคะ ปฏิฆะอ่อนลง นี่กายที่สอง

ถ้ากายที่สามนะ กายที่สามคือสุภะ ถ้าพิจารณาสุภะนะ อสุภะถ้าเป็นอสุภะ พิจารณาอสุภะ เห็นไหม อสุภะคืออะไร? อสุภะคือกามราคะ กามราคะมันเกิดขึ้นมาจากไหน? เกิดขึ้นมาจากปฏิฆะ รูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา นี่มันเกิดจากปฏิฆะ กามราคะ ถ้าเกิดขึ้นมาพิจารณาซ้ำๆ เข้าไป นี่กามราคะ ปฏิฆะคือข้อมูล กามราคะคือความต้องการ พิจารณาไป นี่กายอย่างที่สาม พอพิจารณากามราคะขาดไปแล้ว มันก็ไปสู่ เห็นไหม

“โมฆราช เธอจงมองโลกนี้เป็นความว่าง แล้วกลับมาถอนอัตตานุทิฏฐิ”

กลับมาถอนอัตตานุทิฏฐิ คือกลับมาถอนภพ กลับมาถอนฐาน กลับมาถอนกายสุดท้ายใจ นี่แล้วบอกพอจิตมันปล่อยวางเป็นกายสุดท้าย ไม่ใช่ ยังอีกไกลนัก! แต่เราพยายามจะเลี่ยงไม่พูดนะ ไม่พูดเพราะอะไรรู้ไหม? เพราะไม่ต้องการให้คนคิดใจ ไม่ต้องการให้คนพูด แต่ทีนี้เวลาภาวนาไปแล้วมันไปคาอยู่ใจ ถ้าคาอยู่ต้องปฏิโลม นี่

อนุโลม ปฏิโลม พิจารณาเข้าแล้วต้องพิจารณาออก ต้องพิจารณาออกมา พิจารณาออกมา ให้มันเสวยออกมา ล้อมันออกมา ต้องพิจารณาออกมา

นี่เวลาปฏิบัติกันไป พอคนปฏิบัติไปบอกว่าคนนั้นว่าง คนนั้นมีคุณธรรม มีอะไร? มันเป็นสัญญาทั้งนั้น มันไม่มีหรอก ถ้ามันมีสัญญานะ มันเหมือนกับทางโลกนี้ ทางโลก เห็นไหม เราทำสินค้าขึ้นมา วิทยาศาสตร์เราค้นคว้าขึ้นมา สินค้าของเรามันจะ ไม่ไปซ้ากับใคร เขาจดลิขสิทธิ์ไว้หมดแล้ว เราจะไปซ้ากับใครไม่ได้หรอก นี่ วิทยานิพนธ์ เวลาปฏิบัติขึ้นมามันจะเป็นของเราเอง ถ้ามันเป็นขึ้นมา นี่มันเป็นขึ้นมาได้ อย่างไร? ถ้าเป็นขึ้นมามันก็จบใจ ถ้ามันไม่เป็นขึ้นมาเราจะรอช้าอยู่ไม่ได้ ถ้ารอช้าอยู่นะ นี่ปฏิบัติไปแล้วจิตมันปล่อยหมดเลย จิตมันสัมผัสตัวจิตได้

เวลาปฏิบัตินะ เวลาขณะจิตที่มันเป็น นี่เวลาขณะจิตที่มันเป็น เห็นไหม อย่างเช่น เข้าประตู ถ้าเข้าประตูเข้าประตูอย่างไร? เข้าไปแล้วมันจบอย่างไร? แต่ถ้ามันยังไม่เข้า ประตูมันอยู่ในโลกียะ มันอยู่โดยสามัญสำนึกของเรา มันอยู่ในความเป็นไปของเรา ถ้า ความเป็นไปอย่างนี้มันก็พิจารณาอยู่ของมันอย่างนี้ แล้วพิจารณาอย่างนี้เราจะแยกแยะ อย่างไร? เราจะต่อสู้อย่างไร? ถ้าพอต่อสู้เข้าไปแล้วมันปล่อย พอมันปล่อย เห็นไหม จิต สัมผัสจิต จิตสัมผัสจิตนะ นั่นแหละมันสมบูรณ์โดยการกระทำพร้อม แต่เราจับไม่ได้เอง

นี่จิตมันปรุงแต่ง จิตมันสัมผัสจิต จิตสัมผัสก็คืออารมณ์ ทุกอย่างเป็นอารมณ์หมด ถ้าไม่เป็นอารมณ์จับไม่ได้ นี่คิดดูสิเวลาเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เห็นไหม สิ่งที่เป็น ปัญญาอบรมสมาธิ นี่อารมณ์ความรู้สึก พอเราปัญญาอบรมสมาธิเพราะเราพิจารณา สิ่งนี้ พอจับเข้าไปแล้วมันมีความโลภ ความโกรธ ความหลง มันมีความไม่พอใจ มันมีความสุข ความทุกข์ เราเห็นโทษของมันแล้วก็ปล่อยวางๆ นี่มันเป็นเรื่องโลกียะมันก็ ปล่อยมาจากข้างนอก พอปล่อยข้างนอกมันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิ นี่ปัญญาใคร่ครวญ อย่างนี้มันก็เป็นสมาธิ สมาธิคือมันปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเข้ามามันเห็นการกระทำ

นี่สิ่งที่ว่าเวลาเราพิจารณาจากโลก สิ่งที่เป็นความโลภ ความโกรธ ความหลง สิ่งที่เป็นสัญญาอารมณ์นี้มันก็เป็นสามัญสำนึก แต่เวลามันปล่อยเข้ามาแล้วจิตมันจะ ละเอียดเข้าไป มันเห็นขั้น ๕ เห็นสิ่งที่เป็นสื่อ สื่อที่จะให้เกิดอารมณ์ สื่อที่ให้เกิด อารมณ์ นี่รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ขั้น ๕ พอขั้น ๕ กระบวนการของมัน กระทำเสร็จแล้วมันก็เป็นความคิด เป็นสัญญาอารมณ์ พอเราวางสัญญาอารมณ์เข้ามาแล้ว

มันเห็นสื่อ เห็นการกระทำ เห็นชั้น ๕ พอเห็นชั้น ๕ ชั้น ๕ มันเกิดจากอะไร? เกิดจากจิต เพราะจิตมันเป็นพลังงาน มันสลายชั้น ๕ มันถึงออกไปเป็นอารมณ์นั้น

นี่พอพิจารณาแล้วเราเห็นเป็นชั้นๆ เข้าไป พอปล่อยวางหมดแล้วตอนนี้ก็ว่าเหลือแต่จิตๆ เหลือไม่เหลือมันก็เรื่องของมัน จิตสัมผัสจิต เห็นไหม ฉะนั้น

ถาม : ผู้ที่วิปัสสนาชำนาญเหลือจิตอย่างเดียว ถ้าไม่ปล่อยจิตทิ้งไป แล้วมันก็จะวนสู่วัฏฏะเดิมๆ อีก เช่นนี้ไปเรื่อยๆ ไม่รู้จักจบ

ตอบ : นี่ไงถ้าไม่ปล่อยจิตทิ้งไป เพราะว่าจะปล่อยจิตทิ้งไปไงมันถึงไม่ทำอะไรเลย จิตต้องจับมาพิจารณา มันจะปล่อยทิ้งไปไหน? ถ้าปล่อยทิ้งไปมันก็เหมือนกับเราปฏิเสธ เราไม่รู้หรือ? แล้วไม่รู้ นี่มันต้องรับรู้สิ ทำอะไรมันต้องชัดเจนหมด

ดูสิเวลาเรากำหนดพุทโธ พุทโธ หรือปัญญาอบรมสมาธิ เวลาจิตมันจะเป็นสมาธิเข้ามา เราจะมีสติปัญญาพร้อมนะ มันจะเว้นวรรคไม่ได้ จะเผลอไม่ได้ ถ้าเผลอมันไม่เข้าสมาธิเลย ถ้ามันเผลอมันก็เวิ้ง เผลอมันก็ตกกังวลไป มันหายไปเลย ถ้าเรามีสติพร้อมไปๆ มันจะเข้าสู่สมาธิ ถ้าเข้าสู่สมาธิมันปล่อยทิ้งที่ไหน?

นี่ก็เหมือนกัน เวลาจิตถ้ามันปล่อยทิ้งไป แล้วจะปล่อยอย่างไร? เราเป็นหนี้เขา แล้วเราปฏิเสธความเป็นหนี้ เราไม่รู้รู้ ถึงเราไม่ใช่ชาตินี้ หนี้กรรมมันก็มีนะ

นี่ก็เหมือนกัน

ถาม : ถ้าไม่ปล่อยจิตทิ้งไป แล้วมันจะวนอยู่ในวัฏฏะ

ตอบ : ตัวจิตนั้นแหละต้องเอามาพิสูจน์ ตัวจิตนั้นแหละ นี่เรากะเทาะฟองอวิชชาออกมา ตัวจิต คำว่าตัวภพๆ มันก็เป็นภพนั้นแหละ แต่เป็นภพ เวลามันทำงานแล้วเรายังเชื่ออยู่ มันทำงานครบวงจรแล้วบอกว่าจิตสัมผัสจิต เราไม่รู้รู้อะไร มันทำงานของมันไปแล้ว นี่ไงความไม่รู้เท่า พอความไม่รู้เท่า แต่เราบอกว่ามันเป็นจิต มันปล่อยหมดแล้วมันไม่มีอะไรแล้ว ไม่มีอะไรแล้วมันมีอารมณ์ได้อย่างไร? ไม่มีอะไรมันมีความรู้สึกได้อย่างไร?

ของมันมีอยู่ ของมันทำอยู่ทั้งนั้นแหละ แต่มันไม่ทำ พอมันทำขึ้นมา ก็บอกว่าทำแล้วๆ มันละเอียดยแล้ว ละเอียดยแล้วดึงออก ดึงออกมาทำอีก ถ้าไม่ดึงออกมาทำมันก็อยู่อย่างนี้ นี่ใจเวลาคนปฏิบัติแล้ว ที่ว่ามันไม่เป็นอกุปปะ มันยังไม่ได้ผล ถ้ามันเป็นอกุปปะ มันตัดทิ้งออกมา มันจะเป็นของมัน ถ้าไม่เป็นของมัน มันก็เป็นอย่างนี้แหละ

นี่ถ้าจิตมันไม่ปล่อยจิต เพราะคิดว่าจะปล่อยใจ คิดว่าจะทิ้งใจ คิดแบบวิทยาศาสตร์ใจ นี่เวลาบอกว่าเป็นหนี้ ใช้หนี้แล้วก็จบ แล้วเป็นหนี้ ใช้หนี้ก็จบ แต่เวลากรรมมันมีมันจบไหมล่ะ? นี่เวลากรรม เห็นไหม กรรมเก่า กรรมใหม่ กรรมมีการกระทำตลอดไป

ดูสิดูอย่างศาสนาเซน เขาบอกว่าพระเราเป็นอยู่นี้มันยังไม่ปล่อยวาง เพราะอะไร? เพราะยังนุ่งห่มกันอยู่ เขาไม่นุ่งห่มเลยนะ เขาเป็นจีเปื้อน เขาเป็นพระอรหันต์ เขาปล่อยวางหมดเลย แต่ตอนนี้วิทยาศาสตร์มันเจริญนะ เขาไปเอาหน้ากากมาปิดจมูก เขาบอกว่าเวลาเขาหายใจมันมีจุลินทรีย์ อ้าว เปื้อนกายหมดเลยนะ แต่หวังว่าเวลาหายใจเข้าไปเชื้อโรคมันจะเข้า นี่มันวิตกไปหมด มันทำของมัน มันไม่เป็นความจริง มันจะติดขัดแย้งกันไปเองในความเป็นจริง

ฉะนั้น สิ่งนี้

ถาม : ๑. จิตที่สัมผัสตัวเอง แล้วสร้างอารมณ์ให้ได้กินเอง โดยที่ไม่เคยรู้และยึดตนเองไว้แน่น ทุกขณะจิตเป็นภพ เป็นเรื่องเป็นราวต่างๆ ที่จรมาจรไปตามกำลังสมาธิและจิตในขณะนั้น เป็นวิบากกรรมที่ผ่านเข้ามา สิ่งนี้คือกายสุดท้ายหรือเปล่า?

ตอบ : จะเห็นกายหรือเห็นจิตนี้ะมันต้องมาพิจารณาทั้งนั้นแหละ มันจะสุดท้ายหรือไม่สุดท้ายเราตั้งชื่อมันเอง เราตั้งชื่อว่าไอ้สุดท้าย แล้วมันสุดไหมล่ะ? เรามีลูกคนหนึ่งไขว่ไหม พอคนแรกบอกเลยไอ้สุดท้าย จะไม่เกิดอีกแล้ว เดียวน้องมันเกิดจะตั้งชื่อมันอะไร? ไอ้ท้ายสุด แล้วน้องมันเกิดมาอีกคนจะตั้งชื่ออะไร? เออ ไอ้คนมาทีหลัง เราตั้งชื่อเอง เพราะเราไปตั้งชื่อมันเอง ถ้าเราไม่ต้องไปตั้งชื่อมันนะ เราพิจารณาของเราไป จิตนี้ต้องเอามาพิจารณา

นี่พอบอกว่ากายสุดท้าย กายสุดท้ายแล้วทำอะไร? แล้วจะปล่อย ปล่อยอย่างไร? มันไม่ปล่อยหรอก ถ้ามันไม่ปล่อย เราถึงต้องอนุโลม ปฏิโลม ขณะที่พิจารณาปล่อย

จนหมดแล้วนะ นี่หลวงตาท่านเป็นมาก่อน พิจารณาสุกะจนไม่มีอะไรเลย “เอ๊ะ แบบนี้ไม่ใช่พระอรหันต์หรือ? มันไม่มีอะไรเลย มันหาไม่เจอเลย อย่างนี้ไม่ใช่พระอรหันต์หรือ?” แต่ด้วยเพราะวุฒิภาวะท่านได้ศึกษามาจนเป็นมหา ถ้ามันยังมีความสงสัยอยู่ ถ้ามันยังมีความสงสัย เพราะบอกว่าอย่างนี้ไม่ใช่ นี่มันคือสงสัย อย่างนี้ไม่ใช่พระอรหันต์หรือ? อย่างนี้ไม่เอา เพราะมันไม่มีเหตุผล

ฉะนั้น พอพิจารณาสุกะจนมันปล่อยาวงแล้วนี่ เอาสุกะ นี่สุกะ เห็นไหม สิ่งที่สวยงามเราเห็น เพราะความสวยงามความจริงมันไม่มี ความสวยงามมีเพราะเราทำขึ้น อย่างเช่น ไม้เต้านี้มันจะสวยงามเพราะช่าง นี่อุปกรณ์การใช้สอยมันสวยงามเพราะคนกระทำ แล้วมันอยู่ไม่ได้ มันต้องแปรสภาพ ความสวยงามอยู่ที่เราประกอบขึ้น เราจัดขึ้น อย่างความสะอาดเราต้องดูแลรักษา เราเก็บ เราเช็ดมันก็สะอาด แล้วความสะอาดจะอยู่คงที่ไหม? เดียวก็สกปรก ความสะอาดจริงๆ มันไม่มี มันแปรสภาพของมันไปอยู่อย่างนี้

ฉะนั้น จริงๆ ของสวยงามมันไม่มี แต่มนุษย์อยากมี พอมนุษย์อยากมี มนุษย์ก็ไปคิดในความสวยงาม ความพอใจของตัว ที่นี้ความพอใจของตัว พระพุทธเจ้าถึงสอนสุกะไง สอนถึงฝั่งตรงข้ามว่ามันของมันต้องเสียหาย มันจะเป็นไตรลักษณ์ คือมันคงที่ของมันไม่ได้หรอก ไม่มีสิ่งใดคงที่เลย เราก็พิจารณาถึงความเป็นไตรลักษณ์หมดเลย ไม่มีสิ่งใดคงที่ ของสิ่งใดที่เขาประกอบขึ้นมาเป็นวัตถุก็รื้อมันออกให้หมด แยกมันออกให้หมด มันก็ไม่มีอะไร เห็นไหม ไม่มีอะไรเลย ไม่มีแล้วเป็นอย่างไรต่อ? ไม่มีก็คือไม่มีไง ภูิก่ทุกข้ออยู่นี่ไง

นี่ก็เหมือนกัน พิจารณาจนว่างหมดเลย ปล่อยหมดเลย เอ๊ะ อย่างนี้ไม่ใช่พระอรหันต์หรือ? ถ้าอย่างนี้ก็มิเรอยู่ใช่ไหม? ถ้าอย่างนี้ก็ยังสงสัยอยู่ เพราะอย่างนี้ ท่านบอกอย่างนี้ไม่เอา อย่างนี้ไม่เอา ท่านก็ไปเอาความสวยงาม เอาสิ่งที่โลกเขาติดกัน ความสวยงามเอามาแนบไว้กับจิต ๓-๔ วันแรกมันดีน พอมันมีอาการรับรู้ะ ไหนว่าไม่มีไง?

คือสิ่งนี้มันลึกลับซับซ้อน กิเลสคนลึกลับซับซ้อนนัก แล้วการศึกษาธรรมะศึกษามาจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อย่างพวกเราศึกษาวิทยาศาสตร์ เอ็งวิสวะ เอ็งสาขาไหนวะ? วิสวะก็ยังคงเป็นเอกอภีร์น้อยกว่าวิสวะ แล้ววิสวะกับวิสวะมันก็มาเถียงกันนะ อ้าว สาขาใครสาขามัน

นี่ก็เหมือนกัน ศึกษา มา นี่ศึกษาระยะของพระพุทธเจ้ามา เราก็ศึกษามาว่าเข้าใจหมด แล้วปฏิบัติก็นี่ไปปล่อยหมดแล้ว ปล่อยหมดเลย แล้วเป็นอย่างไรต่อ? เป็นอย่างไรต่อ? ก็คิดแบบวิสวะใจ โครงสร้างเป็นอย่างนี้ ทุกอย่างเป็นอย่างนี้ แล้วเป็นอย่างไรต่อ? อ้าว ผมคนละสาขา ผมไม่ได้เรียนมาสาขานั้น ผมไม่รู้

นี่ก็เหมือนกัน ปฏิบัติไป พิจารณาไปสิ พอมันปล่อยหมดแล้วทำอย่างไรต่อ? ทำอย่างไรต่อ? นี่ปฏิบัติโลม เห็นไหม ถึงต้องดึงออกมา หลวงตาท่านฉลาด พอท่านปล่อยแล้วมันไม่มีเหตุมีผล เอาสุกะมาแนบเลย พอแนบขึ้นมา พอแนบขึ้นมาเพราะอะไร? เพราะความเห็นของเรา ความเห็นของเราว่ามันเป็นไตรลักษณ์ มันเป็นอนิสกะ มันไม่มีสิ่งใดเลย มันปล่อยวางหมดเลย แล้วอย่างนี้ไม่ใช่พระอรหันต์หรือ?

มันปล่อยวางหมดเลย แต่มันไม่มีเหตุมีผล เพราะกิเลสมันปฏิเสธ มันอ้าง เหมือนทางวิชาการ เหมือนโลก ทำตามแบบ ทำสมบูรณ ทำครบทุกอย่าง แล้วทำว่าเหมือนงานเสร็จ ถ้างานอย่างนี้เสร็จแล้วมันคือเสร็จ นี่พอเสร็จแล้ว เสร็จแล้วเพราะกิเลสมันรู้เท่าแล้วใช่ไหม? เพราะพระพุทธเจ้ายังไม่มีธรรมะ ยังไม่มีใครทำอะไรเลย อย่างเช่นในตลาดสินค้าชนิดนี้ไม่มี เราทำมาที่เราเป็นสินค้าชิ้นแรก เราเป็นสินค้าชิ้นแรก เราไม่ได้เลียนแบบใครมา ที่นี้พอมีสินค้าชิ้นแรกมันเป็นตัวอย่าง เราจะทำเข้าตลาดเราก็เลียนแบบสินค้าชิ้นนี้ เพราะสินค้าชิ้นนี้ติดตลาด เราจะเลียนแบบสินค้าชิ้นนี้

ธรรมะของพระพุทธเจ้าวางไว้ในชาวพุทธ แล้วเราก็มายึดแบบสินค้าชิ้นนี้ พอเลียนแบบสินค้าชิ้นนี้เราก็ทำครบทุกอย่างหมดเลย แล้วมันก็เต็มไปด้วยหมดเลย แล้วอย่างไรต่อ? ทำสมบูรณหมดแล้วทำอย่างไรต่อ? มันก็เกิดในวิญญูนี้ไง ฉะนั้น สิ่งนี้ถึงต้องห้ามมันต้องคุ้มมัน ไอ้กรณีอย่างนี้มันเป็นจริตนิสัย คือว่ากิเลสหยาบ กิเลสละเอียด ถ้ากิเลสหยาบๆ หรือกิเลสที่คนมันพิจารณาของมัน มันเห็นโทษ เห็นภัยของมัน แต่ถ้ากิเลสมัน ๒ ชั้น ๓ ชั้นนะ มันได้ทำแล้ว มันได้ทำแล้ว มันได้จัดการแล้ว มันทำของมันหมด ถ้ามันทำได้มันก็คือได้ ถ้ามันทำไม่ได้ มันเป็นสภาวะแบบนี้มันก็เป็นแบบนี้

ถ้ามันเป็นแบบนี้แล้ว นี่เราจะหลบตรงนี้มาตลอด เห็นไหม ที่ว่ากายสุดท้ายหรือเปล่า? กายสุดท้ายหรือเปล่า? เราพยายามจะไม่พูด เพราะอะไรรู้ไหม? เพราะว่าพูดแล้วนี่เพราะตัวเองคิดอย่างนี้ ตัวเองมีความหวังอย่างนี้ นี่คนสุดท้าย ไอ้คนสุดท้าย ไอ้คนมาทีหลัง เพราะมันยังมีอีกไกล เพราะเราดูแล้วมันยังไปอีกไกลนะ ถ้ามันไปอีกไกลแล้ว นี่

มันวนอยู่อย่างนี้ แล้วโดยธรรมชาติเนะเราก็หวังผลกัน แล้วอย่างเรามีครูบาอาจารย์ใช้ไหม? ก็อยากให้ครูบาอาจารย์ชี้แนะเราๆ ยิ่งชี้แนะนะ

ฉะนั้น เทคนิคในการสอน หลวงปู่มั่นถึงบอกไว้ “การแก้จิตแก้ยากมากนะ” บอกมาสำเร็จรูปหมดเลย มันก็เอาความสำเร็จรูปไปสร้างภาพไว้หมดเลย พอยังสร้างภาพขึ้นมา มันก็เหมือนยานี้ใช้หมดแล้ว ใช้ยานานที่สุดยอดแล้ว แล้วต่อไปจะใช้อะไรต่อ? อ้าว มันจะใช้อะไรต่อ? ไปนั่งร้องไห้กันไง เวลาภาวนาแล้วนะก็นั่งคอดก เอาหัวชนกัน แล้วก็น้ำตาไหล แล้วทำอย่างไรต่อ? เออ เอาหัวชนกันใช่ไหม? แล้วก็ต่างคนต่างน้ำตาไหล น้ำตาไหล แต่ครูบาอาจารย์ท่านรู้ ท่านถึงบอกว่าอะไรควร ไม่ควร ฉะนั้นถึงบอกว่าครูบาอาจารย์ชี้มาสิ บอกมา บอกมาให้รู้ เอาเป็นมายิงหัวทิ้งไปเลย

ฉะนั้น นี่สิ่งที่มันทำมา มันเขียนมาอย่างนี้ มันก็เป็นอย่างนี้ ในเมื่อจิตมันต้องปฏิโลม คือออกมาพิจารณาของเรา พิจารณาซ้ำ พิจารณาซาก จิตนี้ต้องกะเทาะมัน เวลาเปรียบเทียบนะ จิตนี้ถ้าเป็นตัวจิตล้วนๆ นะ นี่จิตของเรามันรับรู้ไปหมด ถ้าจิตล้วนๆ นะ มันก็เปรียบเหมือนลูกมะพร้าว ถ้าเราปอกเปลือกมะพร้าวนี่โศดาบัน คือปอกเปลือกมันออก ปอกได้ไหม? ถ้าเราทำลายกะลามันได้ มะพร้าวนี้ออกไปเลย นั่นแหละสภิกขาคามี แล้วถ้าเราทำลายเนื้อมะพร้าวทั้งหมดเลย เนื้อมะพร้าวคืออนาคามี เพราะเนื้อมันตัวเป็นประโยชน์ที่สุด

เนื้อมัน เห็นไหม ภพชาติเกิดเพราะอะไร? มนุษย์เกิดเพราะอะไร? เพราะกามทั้งนั้นแหละ ถ้าไปทำลายตรงเนื่อนั้นนะ แล้วพอทำลายเนื้อหมดแล้วมันจะเหลืออะไร? มะพร้าวก็น้ำ เหลือใจมัน นั่นแหละคือตัวภพ นั่นแหละกายสุดท้าย ถ้ากายสุดท้ายมันเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่นี่เรากำลังทำของเราไป ปฏิโลมของมันมา พิจารณาของมันมา มันจะเป็นแบบนี้ นี่ถ้าจิตนะ ขันธ์ ๕ ส่วนขันธ์ ๕ อันนี้มันเป็นการพิจารณาจิตนะ พิจารณาจิตมันจะออกมาเป็นรูปนี้

อันนี้ข้อ ๘๖๘. เนาะ เรื่อง “ความเป็นจิต”

ฉะนั้น ข้อ ๘๖๘. ข้อ ๘๗๐. มันไม่มี

ถาม : ข้อ ๘๗๑. เรื่อง “สภาวะธรรมผ่านได้อย่างไร?”

กราบนมัสการครับ ผมเป็นคนหนึ่งที่ฝึกกรรมฐานมานานเกือบปีแล้ว ทั้งภาวนา ทั้งกรรมฐาน ผมสามารถผ่านช่วงจิตฟุ้งซ่านคิดมากได้แล้ว ตอนนี้สามารถหลับตาแล้ว เข้าสู่ความสงบได้เลย แต่ความสงบที่ผมกล่าวถึงคือความสงบที่ไม่มีอะไร เหมือนจิตเราลอยอยู่เหนือทุกอย่าง ทั้งปัญหา ภาระมากมาย ไม่ยึดติดเอามาใส่ใจอะไรเลย แต่ตอนนี้ผมมีปัญหาคือสภาวะที่ผมเจอ อยากขอความเมตตาเรียนถามหลวงพ่อดังนี้

บางครั้งที่ผมนั่ง ตัวผมจะหายไปจนเหลือแต่จิตก้อนเดียว แล้วผมเกิดความกลัว ในสภาวะที่เจอจนต้องออกจากสมาธิแล้วเริ่มใหม่ มันจะมีผลอะไรไหมครับ ในสิ่งที่ผมเจอ บางครั้งผมนั่งผมจะเกิดนิมิตที่เหมือนมีตัวตน เป็นภาพที่น่ากลัวที่ไม่เคยเจอมาก่อน มันเกิดมาจากอะไรครับ สภาวะที่เจอบางครั้งเหมือนเรากระโดดลงเหว รู้สึกถูบลงจากที่สูง จะเป็นอะไรไหมครับ ต้องปฏิบัติสภาวะเหล่านี้อย่างไร?

หลวงพ่อบางทีบอกว่าให้รู้ ให้ดูเฉยๆ แต่มันโหดร้ายมากเลยครับ น่ากลัว สุดท้ายคือตอนนี้ผมเจอคือความเจ็บแบบไม่มีอะไรเลย พอหลับตาจิตนิ่ง มันก็นิ่งยาวเลยครับ เห็นแค่จิตตัวเองที่คอยรู้ว่าตอนนี้เกิดอะไรบ้าง พิจารณาในความเจ็บมันก็ไม่มีอะไรครับ นอกจากตัวจิต นอกจากตัวเรา จิตเรา กายและจิตแยกกันอยู่ แต่ผมรู้สึกว่าจะจมอยู่ตรงนี้ครับ ต่อไปไม่ได้ ขอความเมตตาจากหลวงพ่อด้วย

ตอบ : โอ้ที่ว่ามันวูบๆ อันนี้มันวูบ มันวูบภาษาใด ที่นี้เพียงแค่ตอบตรงนี้ก่อน

ถาม : บางครั้งที่ผมนั่งแล้วจิตมีอยู่ก้อนเดียว หลวงพ่อบอกว่าให้รู้ ให้ดูอยู่เฉยๆ

ตอบ : เราไม่ได้บอกอย่างนี้นะ เราไม่เคยบอกว่าให้รู้ ให้ดูเฉยๆ โอ้คำว่าเฉยๆ เราปฏิเสธมาตลอด เราไม่ยอมรับความดูอยู่เฉยๆ เราบอกที่เวลาพูดโดยรวมขอด โดยรวมขอดจะบอกว่าให้ดูแลรักษากิจ ให้ดูแลจิต คำว่าดูแล วิธีการดูแลมันเยอะเยอะไปหมด

ฉะนั้น คำว่ารวมขอดคือให้ดูแลรักษากิจ คือให้ขยันหมั่นเพียร ให้ภาวนา แต่ไม่ได้บอกให้รู้ ให้ดูเฉยๆ ไม่มี ดูเฉยๆ ให้รักษา ให้ดูแลจิต คือมีสติแล้วกำหนดพุทโธ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ อย่างนั้นคือการให้ดูแลรักษากิจ คนดูแลรักษากิจ บอกให้ดูแลรักษากิจนะ เหมือนกับคนใช้เงา ลูกสาวชื่อแดงโม เขาจะไปทำงาน บอกว่าเดี๋ยวเอาแดงโมเข้าตู้เย็นนะ เขาชื่อแดงโมมาลูกหนึ่งใช่ไหม? บอกให้เอาแดงโมเข้าตู้เย็น เขาให้เอาแดงโม

เข้าสู่เย็น เขาไม่ขอให้เอาลูกชื้อเตงโมเข้าสู่เย็น มันดันเอาลูกชื้อเตงโมเข้าสู่เย็น กลับมา
ลูกตายเลย

นี่ก็เหมือนกัน บอกว่าให้ดูจิต รักษาจิต จะดูแบบแต่งโมหรือ? จะผ่าแต่งโมกันใช่ไหม? ที่นี้เวลามันพูด พูดให้มันละเอียด พูดให้มันกว้างขวาง ไอ้คนฟังที่นี้ก็เบื่อ หลงพ้อ พูดจำเจ พูดจนน่าเบื่อ ไอ้คนมันถามมาก็บอกว่าหลงพ้อพูดอะไรก็ปฏิเสธ พูดอะไรก็ปฏิเสธ อืม คุณไม่รู้จะอย่างไรดี

ฉะนั้น กรณีที่บอกว่า

ถาม : หลวงพ่อบอกว่าให้รู้ ให้ดูจิต ให้ดูเฉยๆ ไอ้ที่ให้ดูเฉยๆ นี่ให้รู้ ให้ดูเฉยๆ แต่มันโหดร้ายมาก

ตอบ : คำว่าโหดร้าย นี่เรากำหนดพุทโธ พุทโธ พุทโธนี่นะ พุทโธไว้ กำหนดพุทโธไว้ ถ้าจิตมันสงบมันจะสงบของมัน ถ้ากำหนดพุทโธไว้ นะ คนเรา เห็นไหม คูณเวลาเข้าฟิตเนส เขาออกกำลังกาย เขาไปทำอะไรเหมือนคนบ้า ไปยกน้ำหนัก อู้ฮู ไม่มีงานทำหรือ? ไปยกเวทนะ โอ้โฮ ยกเวท มียกทำไม? บ้าหรือเปล่า? เออ แต่ยกแล้วเขาแข็งแรง นี่ก็เหมือนกัน พุทโธ พุทโธได้อะไร? พุทโธทำไม? ก็มึงไปยืนเฉยๆ สิ ไม่ต้องพุทโธ เดี่ยวท้องจะยื่น

นี่ก็เหมือนกัน บอกให้ดู ให้รู้ไว้เฉยๆ มันไม่ใช่ ให้กำหนดพุทโธ พุทโธ พุทโธไว้ กำหนดพุทโธไว้ ถ้ากำหนดพุทโธไว้ ถ้ามันจะรู้ จะเห็น ที่ว่ามันโหดร้าย ถ้ามันรู้ มันเห็นนะ โอ้กำหนดพุทโธนี้สำคัญมาก ถ้าพุทโธซัดๆ โอ้ความโหดร้ายจะไม่มี โอ้ความโหดร้ายมันจะเกิด พอพุทโธ พุทโธจิตมันเริ่มสงบ พอจิตเริ่มสงบมันออกรู้ คำว่าออกรู้ คือมันปล่อยพุทโธ ถ้ามันไม่ปล่อยพุทโธมันออกรู้ไม่ได้

พอพุทโธ พุทโธ พอจิตมันเริ่มสงบใช่ไหม? พอสงบปั๊บมันมีกำลังใช่ไหม? กำลังมันก็ไปรู้ไปเห็นที่วານี้ มันโหดร้าย ไปเห็นภาพ ถ้าเห็นภาพมันเป็นเวร เป็นกรรมของคน ทำไมเราไม่เห็นภาพเทวดาละ? เออ ถ้ามันจิตสงบนะ เห็นนางฟ้าลอยมา โอ้โฮ เห็นนางฟ้าเขาจะมาอุปัฏฐากเรา โอ้โฮ อย่างนั้นก็สุดยอดนะสิ ทำไมไม่เป็นละ? ทำไมคนอื่นเขาเป็นละ? ที่เขาเป็นเพราะเขาสร้างคุณงามความดีของเขาма ที่เราเป็นแบบนี้เพราะเรา

สร้างของเรามา ใครทำเวอร์ ทำกรรมอย่างใด เวลาจิตมันเข้าไปถึงฐาน ถ้ามีสมาธิ ถ้าออกนิมิตมันก็จะรู้ จะเห็นตามแต่เวอร์ แต่กรรมของคน

มันไม่มีใครปฏิเสธได้หรือกว่าจะบังคับให้ตัวเราเห็นตามที่เราต้องการ นี่บางคนอยากเห็นดีๆ ทั้งนั้นแหละ แต่ทำไมไปเห็นอย่างนั้นล่ะ? ไปเห็นอย่างนั้นเพราะเขาทำของเขา มา ถ้าทำมา ทำมาแล้วเราจะไปตีโพยตีพายเอากับใคร? ถ้าเราทำมาเราก็ต้องแก้ไขเรา อย่างเช่นเราเนี่ย เราทำความผิดใช่ไหม? เราขึ้นศาล อ้าว ศาลพิพากษาดี พอศาลพิพากษาเสร็จแล้วนะ ข้าแต่ศาลที่เคารพ กระผมไม่เคยทำความผิดมาเลย ขอให้ศาลมีความเมตตาเห็นไหม ศาลก็บอก เออ บุคคลคนนี้นี้ไม่เคยทำความผิดเลย อ้าว สิ่งที่เป็นโทษก็ให้รอลงอาญาไว้ เนอะ แล้วก็กลับบ้านได้

นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันโหดร้าย มันโหดร้ายเพราะอะไรล่ะ? แล้วโหดร้ายแล้วไปแก้กันที่ไหนล่ะ? มันจะโหดร้าย มันจะดิงมอย่างไรวะ นี่ไงทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แล้วทำมาชาติไหน? ที่นี้เพียงแต่ในปัจจุบันนี้เรามีสติปัญญา เรามีสติปัญญาสามัญสำนึกที่ดี เพราะเราหาอยู่หากินกันอยู่เนี่ย เราก็หาอยู่หากินเพื่อปากเพื่อท้อง เพื่อปากเพื่อท้องคือร่างกายนะ คือร่างกาย คือวัตถุธาตุ

นี่จิตใจ จิตใจเป็นนามธรรม จิตใจมีสุข มีทุกข์เป็นอาหารของมัน แล้วเราพยายามจะหาความสุข ความดีที่ดีเพื่อให้จิตใจเราได้สัมผัส ได้สัมผัส ได้กิน แล้วเราพยายามสร้างคุณงามความดีกันอยู่เนี่ย ที่นี้พอสร้างคุณงามความดีกัน เพราะเรื่องของจิตใจ จิตใจ นี่จิตเห็นไหม เวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ จิตนี้เวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ มันสร้างบาป สร้างกรรมมาตั้งแต่อดีตชาติ คุณองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญาธิการมาจนมาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

จิตของเราก็เวียนตายเวียนเกิดมา นี่เวียนตายเวียนเกิดมา มันสร้างเวรสร้างกรรมมาอย่างนั้น ถ้ามันสร้างเวรสร้างกรรมอย่างนั้น พอเราจะเข้าไปรักษา เราจะเข้าไปดูแลจิต นี่สิ่งที่เป็นข้อมูลเดิม สิ่งที่เป็นเวรเป็นกรรมนั้นมันแสดงออกมา ถ้ามันแสดงออกมา เห็นไหม นี่ครูบาอาจารย์ที่ท่านมีเหตุมีผล ท่านก็บอกว่า “ให้พุทโธซัดๆ”

นี่เวลามันเห็นนะ เวลาคนเห็นที่ว่ามันโหดร้ายต่างๆ ถ้ามีสตินะนึกพุทโธซัดๆ ภาพนั้นจะหายไป หายไปเพราะอะไร? เพราะพุทธานุสติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะมาคุ้มครอง คุณแลจิตดวงนั้น จิตดวงนั้นที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป แล้วไปเห็นเวรเห็นกรรม การทำกรรม ทำเวร มันจะเห็นภาพชนิดนั้นขึ้นมา แต่ถ้าเรามีสติปัญญาเราระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พุทโธซัดๆ พุทโธซัดๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปกป้อง คุ้มครองดูแล จิตดวงนั้น คุ้มครองดูแลจิตดวงนั้น เพราะจิตดวงนั้นอยู่กับพุทระ พุทระ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ผู้รู้ รู้พุทระ ผู้ตื่น ตื่นในพุทระ ผู้เบิกบาน เบิกบานในพุทระ แล้วนิมิตนั้นจะเห็นได้อย่างไร? สิ่งที่เราเห็นนิมิตมันปล่อยพุทระ มันออกไปดูใจ เห็นไหม เหมือนคนมีสตางค์สามลื้อถูกหอย พอมีเงินขึ้นมามันจะจ่ายอย่างเดียวไง มันจะเข้าไปซื้อปิ้ง มันจะไปเที่ยวเมืองนอก แล้วเวลากลับมาเอาหั่นกลับมา

นี่ก็เหมือนกัน พอจิตมันเริ่มพุทโธ พุทโธ มันเริ่มสงบลงใจ ดันออกไปรู้นิมิตใจ นี่มันออกไปจ่าย ออกไปใช้โดยฟุ่มเฟือย แต่ถ้าพอมันออกไปใช้ ถ้าเราไม่ใช้สามลื้อถูกหอยใช้ไหม? เราหาเงิน หาทองมาด้วยความยากลำบาก เราหาเงินทองด้วยความทุกข์ ความยาก พุทโธ พุทโธ กว่าจิตมันจะสงบเกือบตาย พอว่าจะสงบเกือบตายเราก็อพุทโธให้ซัดๆ ไม่ให้มันออก ไม่ให้มันออกไปรู้ อยู่กับพุทโธ อยู่กับพุทระ ให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคุ้มครอง สิ่งที่จะรู้อะไรเห็นนี่ไม่มี ทั้งๆ ที่เป็นเวรเป็นกรรมนี่แหละ มันไม่มี มันวางไว้

ทั้งๆ ที่เวรกรรมก็มีนะ แต่เราอยู่กับความสงบ อยู่กับพุทระ สิ่งที่ว่ามันน่ากลัวต่างๆ มันจะวาง เพราะนิมิตมันออกไปรู้เอง แต่ถ้าจิตมัน นี่เขาว่า

ถาม : บางครั้งมันเหมือนกระโดดลงเหว มันวูบลง

ตอบ : กระโดดลงเหว เห็นไหม ถ้าจิตมันวูบ ถ้ามีสติปัญญามันจะลงอยู่สมาธิขั้นที่ลึกลง ถ้ามันเป็นความถูกต้องนะ แต่ถ้ามันวูบด้วยอาการที่มันวูบ ไม่มีสติ อย่างนั้นมันจะลงสู่กวั้งค์ ถ้ามันวูบไม่มีสติ เหมือนกับเรานั่งๆ นี้นวูบไปเลย วูบอย่างนั้นมันจะลงสู่กวั้งค์ อันนี้เป็นมิจา แต่ถ้ามันพุทโธ พุทโธ พุทโธแล้วมัน วิด..ลงไป สติพร้อมมันจะลงสู่อุปปนาสมาธิ ลงสู่สมาธิที่ละเอียดกว่า

นี่เวลาจิตมันเป็น เวลามันวูบนะ ถ้าวูบไปโดยไม่มีสติ วูบหายไปเลย อันนั้นเข้า
ภวังค์ไปเลย หลับไปเลยนะ นิ่งหลับ สมาธิหลับ มิจาสมาธิ พอรู้สึกตัวขึ้นมาสะดุ้งตื่น
สะดุ้งตื่นขึ้นมา อย่างนั้นมันไม่มีกำลัง ไม่มีผล แต่ถ้ามันวิดลงไป มีสติพร้อมขึ้นไปนะ วิ
ด.. วิดขนาดไหนนะ วิดจนถึงฐานมันจะหยุดของมัน กึก! นิ่ง ปล่อยวางหมดเลย แล้วมี
ความสุขมาก แล้วมันค่อยๆ ออกมา อันนั้นอีกอันหนึ่ง นี่เวลาแก้ไขมันมีของมันหลายชั้น
หลายชั้น

ฉะนั้น เราจะพูดถึงที่ให้รู้ไว้เฉยๆ ไม่ใช่ให้รู้ไว้เฉยๆ เฉยๆ ไม่ได้ ลมพัดมาเรารับรู้
ไว้เฉยๆ ได้ไหม? เราจะเอาอะไรเก็บมาเป็นประโยชน์เรา แต่ถ้าเขามีกังหัน เห็นไหม ลม
พัดมา เขามีกังหัน กังหันมันหมุน มันยังปั่นไฟได้ นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเฉยๆ อยู่ รับรู้เฉยๆ
มันมีแต่ลมพัดมันไปเลย อาการของใจมันวูบมามันก็ไปเลย แต่ถ้าเรามีพุทโธไว้ เราเกาะ
ไว้ เรายึดไว้ เหมือนลมมาเรามีกังหันลม เรามีต่างๆ เราแปลงพลังงานลมมาเป็นพลังงาน
ไฟฟ้า เราแปลงพลังงานลมมาเพื่อสะสมพลังงานของเรา มันเป็นประโยชน์ถ้ารู้จักใช้ไง

ฉะนั้น ถ้าเราพุทโธไว้ พุทโธเพื่อตั้งไว้ แล้วถ้ามีสตินี้แยก ฉะนั้น กรณีอย่างนี้
ความคิดเร็วกว่าแสง จิตนี้เร็วกว่าแสงมาก ฉะนั้น เวลาสิ่งที่เกิดขึ้นมันเร็วมาก เหมือนขับ
รถ ๓๐๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง เหตุการณ์เกิดขึ้นมานะเราควบคุมรถได้ยากมาก จิตของเรา
เวลามันจะเข้ามันเหมือนอย่างนั้นแหละ มันคุมได้ยากมาก แต่ถ้ามันคุมได้มันจะดี ค่อยๆ
ฝึกหัดมันจะคุมของมันได้ ถ้าคุมได้นะ สติเหนือทุกๆ อย่าง เหนือความคิด เหนือ
ความเร็ว ยับยั้งได้หมด ควบคุมคอนโทรลได้หมดเลย นี่ถ้าชำนาญในวิธีอย่างนี้ สมาธิ
ของหนูๆ ทุกอย่างควบคุมได้ แต่ตอนนี้เพราะเราขาดความชำนาญ เราขาดการกระทำ
เวลาอะไรเกิดขึ้นเราถึงรู้สิ่งนี้ไม่ได้เลย

ถาม : สุดท้ายนี้สิ่งที่ผมเจอคือความเจียบแบบไม่มีอะไรเลย พอหลับตาจิตนิ่งมันก็ยัง
ยาวเลยครับ เห็นแค่จิตตัวเอง

ตอบ : ถ้ายังยาวเลยครับ ถ้าจิตนิ่ง จิตนิ่งนะ คำพูดว่าจิตนิ่ง จิตปล่อยวาง จิตลงเราไม่
ค่อยเชื่อ เพราะส่วนใหญ่พวกนี้หลับหมด ถ้าจิตมันนิ่งจริงนะ ถ้าพุทโธจริงๆ นะ สิ่งที่มัน
เป็นนิมิตมันดับหมด มันไม่มีหรอก ถ้าลงสัมมาสมาธินะ แต่ถ้ามันออกรู้ นี่ออกรู้ที่มัน
เห็นนิมิตต่างๆ มันไป ถ้านิ่งๆ อยู่ ถ้านิ่งๆ อยู่ถ้ามันพุทโธซัดๆ ใว้มันจะเข้าขึ้นมาอีก

ถาม : นี่พอจิตนิ่งขึ้นมา พิจารณาถึงความเจียบ มันไม่มีเลยครับนอกจากกายกับจิต แยกออกจากกัน จิตเรา กายกับจิตแยกกันอยู่

ตอบ : ถ้าแยกกันอยู่ที่นี่เรารู้ก็แยก ความจริงนะพอแยกอย่างนี้แล้วเราพุทโธได้ไง เวลาใครมาบอกว่านี่ว่างๆ ว่างๆ เรารู้อยู่นะ คำว่าว่างๆ เราคิดว่ามันเป็นสิ่งที่สุดยอดของเราแล้ว ฉะนั้น เราจะทำอย่างอื่นมากไปกว่านี้คงไม่ได้อีกแล้ว มันก็เลยบอกว่าว่างๆ ว่างๆ เราก็ก็นึกใช้คำว่า

“สมมุติว่าให้นึกพุทโธนี่นึกได้ไหม?”

“ได้ค่ะ”

ถ้าได้คะมันนึกได้ ถ้ามันนึกได้มันยังไม่ว่างจริงใจ ถ้ามันยังนึกได้อยู่ มันยังมีตัวตนของมันอยู่ ถ้าตัวตนอย่างนี้ มันระลึกพุทโธซัดๆ เข้าไปอีก ที่ว่ามันว่างๆ ว่างๆ มันจะบอกว่า อี้ อี้ อี้ จริงๆ สมาธิเกิดขึ้นมามันพูดไม่ได้ มันพูด นี่คำพูดกับจิต จิตคือพลังงาน มันพูดออกมาคือความคิดทั้งหมดเลย ฉะนั้น มันคิดว่าว่างมันก็พูดได้ แต่ถ้ามันว่างจริงนะมันพูดไม่เป็น นั่นแหละสมาธิแท้

ฉะนั้น สิ่งที่ว่ากายกับจิตมันแยกออกจากกัน นี่เรากำหนดพุทโธซัดๆ ไว้ เพราะเราคิดว่ากายกับจิตแยกออกจากกันมันเป็นความสามารถที่สูงส่งของเราแล้ว เราจะทำให้มันเกินกว่านี้ไปคงจะสุดความสามารถเราแล้ว ทั้งๆ ที่มันทำได้ ความจริงมันทำได้ แต่เพราะเราไม่เคยทำ แล้วเราไม่รู้ นี่ไงที่บอกว่าทำไมต้องมีครูบาอาจารย์ไง อาจารย์สำคัญอย่างไรไง สำคัญว่าเพราะอาจารย์เคยทำมาแล้ว อาจารย์รู้แล้วมันจะรู้หมดเลย แต่ถ้ายังไม่รู้นะเราก็ออย่างนี้

เวลาเราไม่ปฏิบัติเราก็อธรรมะไม่มี นรก สวรรค์ไม่มี แต่พอเราปฏิบัติไป ถ้าคนมันได้ผลขึ้นมามันเป็นอย่างนี้ เจอนั่น เจอนี้ เจออะไรเข้าไป แล้วเวลาก่อนที่จะปฏิบัติก็ไม่เชื่ออะ ว่าปฏิบัติไปแล้วความมหัศจรรย์ของจิตมันจะมี ความรับรู้ของจิตมันจะเป็นความมหัศจรรย์ มันจะเป็นไปได้อย่างไร? เขียนเสียให้วักลัว มันจะมีจริงหรือ? แต่พอปฏิบัติไปอย่างนี้ ึงไปหมดเลย

งสิ ของที่เราไม่เคยรู้ ไม่เคยเห็น สิ่งที่เราปฏิบัติ เรารู้ เราเห็นเก่งนัก ตาเห็นนี้รู้
 นัก เก่งนัก คำวณนี้โอ้โฮ สุดยอดเลย แต่พอไปรู้จริงๆ รู้สมบัติของตัว ค้นไม่รู้ ไปเจอ
 สมบัติของตัว ไม่รู้ว่าทำอะไรมากัน แต่ถ้าพอพิจารณาไป พอเราละเราล้างจนถึงที่สุดแล้ว
 นะ เพราะว่าถ้าเรายังมีความสงสัย เรายังมีความไม่รู้ อยู่ นั่นแหละกิเลสทั้งนั้น แต่ถ้าเราใช้
 ปัญญาแยกแยะ กรรมเก่า กรรมใหม่ เออ เพราะเรามีกรรมอย่างนั้นมันถึงส่งผลมาแบบนี้

ถ้ามันแบบนี้ ปัจจุบันนี้เราเกิดมาเราทุกข์เรายาก เรามีความเข้มแข็ง เรามีความ
 พยายามประพฤติปฏิบัติของเรา พอถึงที่สุดมันปล่อยวางหมดแล้ว มันขาดแล้ว อืม เห็น
 ไหม เพราะกรรมนั้นส่งมาเป็นเรา แล้วเราก็พยายามของเรา เราพยายามต่อสู้ของเรา เรา
 ปฏิบัติของเรา งานของเรา งานของโลก งานของโลกเขา เขาทำทางโลก เวลาเขาเหนื่อย
 เขาก็พักของเขา เวลางานของเราล่ะ? นี่เราอยู่ของเรา อยู่ในป่าในเขาของเรา เราปฏิบัติ
 ของเราคนเดียว หัวหกก้นขวิดอยู่ของเราคนเดียว ถ้ามันเป็นจริงมันก็เป็นจริงที่ป้างจัดตั้ง รู้
 ของเรานี้แหละเราไม่ต้องไปคุยกับใคร คุยกับธรรม คุยกับจิตนี้แหละ

เวลาปฏิบัติไป ทุกข์ก็คุยกับทุกข์นี้แหละ เวลามันสุขก็คุยกับสุขนี้แหละ เออ สุข
 เป็นเรา เวลาคุยกับทุกข์ ทุกข์มันซาบซึ้งๆ นี่สู้กับมันอยู่อย่างนี้ นี่ป้างจัดตั้ง แล้วนี้สมบัติ
 อย่างนี้เราเป็นผู้ปฏิบัติมา เห็นไหม สิ่งที่ดีตชชาติมันก็ส่งมาเป็นเรา ถ้าเราปฏิบัติขนาดนี้
 ป้างจัดตั้งเดี๋ยวนี้เราปฏิบัติได้จริง แล้วเราจะปฏิบัติของเรา จะเป็นประโยชน์กับเรา
 เนาะ

เราพยายามจะคิด ว่าเขาถามปัญหามาที่เราได้ตอบหรือยัง 'ไอ้คนถามมันหาว่า
 หลวงพ่อพูดไปร้อยแปดเลย แต่หลวงพ่อก็ไม่ตอบผมสักคำ คือกลัวมันไม่รู้' ใจ 'ไอ้คนถาม
 มันบอกว่าหลวงพ่อบอกแต่ของผม แต่ไม่ตอบให้ผมรู้เลย ตั้งใจนะ แล้วถ้าอย่างไรรู้แล้วว่า
 กันใหม่เนาะ เอวัง